

Denne artikel er udgivet i det elektroniske tidsskrift
Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet
(Proceedings from the Annual Transport Conference
at Aalborg University)
ISSN 1603-9696
<https://journals.aau.dk/index.php/td>

Moderne kollektiv trafik i Nordjylland

Nicolai B. Sørensen, nbs@ntmail.dk, underdirektør i Nordjyllands Trafikselskab
Kasper D. Mikkelsen, kasper@nabogo.com, partnerskabsdirektør i nabogo

Abstrakt

Med mobilitetsplanen fra 2017 startede NT's rejse fra trafikselskab til mobilitetselskab, der tilbyder en sammenhængende kollektiv trafik i hele Nordjylland – uanset om man bor i byen eller på landet. Den overordnede ambition er, at det skal være let og enkelt at rejse sammen i Nordjylland. Hvis det er let og enkelt at rejse sammen, tror vi på at flere vil gøre netop det – til gavn for miljø og trængsel, men også til gavn for den generelle trivsel og udvikling i Nordjylland.

Som Transport-, Bygnings- og Boligministeriet konkluderede i deres rapport *Nemmere kollektiv trafik* fra september 2018, rækker moderne kollektiv trafik videre end de traditionelle offentligt finansierede transporttilbud, som traditionelt tilbudt af bl.a. et trafikselskab som NT. Moderne kollektiv trafik handler reelt set om at gøre det let og enkelt at rejse sammen. Det mener vi bl.a. gøres ved at skabe sammenhængende mobilitetstilbud, der er attraktive for den enkelte. På rejsen fra trafikselskab til mobilitetselskab, har NT tidligere lanceret løsninger målrettet den nødvendige sammenhæng i mobilitetstilbuddene.

"Kollektiv trafik forbindes ofte med offentligt finansierede transporttilbud, og leder typisk tankerne hen på de regionale og kommunale busnet eller det statslige jernbanenet. Men moderne kollektiv trafik rækker videre end det, både hvad angår transporttilbud, forretningsmodeller og hvordan

Det gælder bl.a. udviklingen af *Plustur* som, via flextrafikken, gav kunder mulighed for at blive transporteret fra hjemmeadressen til nærmeste stoppested eller station, og der videre med bus eller tog. Den løsning er nu tilbudt nationalt via de øvrige danske trafikselskaber. Det gælder også udviklingen af *MinRejseplan*, der var det første eksempel på en multimodal rejseplanlægger, som integrerede traditionel kollektiv trafik med bl.a. taxi og delecycler. En udvikling der nu er videreført i regi af Rejseplan og Rejsekort.

Det at Nordjylland er rugekasse for nytænkning af den kollektive trafik, ønsker vi at fortsætte med projektet "Moderne kollektiv trafik i Nordjylland". Vi vil her, sammen med vores partner nabogo, samtænke traditionel kollektiv trafik med moderne samkørsel, og få endnu flere til at rejse sammen. I

dag sidder der 1,05 personer i hver enkelt bil i myldretiden, men for bare 20 år siden sad der 1,4 personer i bilerne i myldretiden. Hvis vi kan lykkes med at øge belægningen i bilerne til 1,4 personer igen, svarer det alene til 25 % CO₂ reduktion fra myldretidstrafikken, og ikke mindst et tilsvarende fald i trængsel på vejene. Derudover ser vi samkørsel som en naturlig byggesten, i vores arbejde med at tiltrække flere bilister til den kollektive trafik, ligesom samkørsel vil kunne medvirke til at give alle nordjyder lige og fri adgang til den kollektive trafik, og dermed understøtte mobiliteten i både by og på land.

Baggrund

NT har siden 1980'erne arbejdet målrettet med at udvikle behovstyrede mobilitetsløsninger – løsninger, der i stor stil, siden er blevet nationale løsninger. I Nordjylland ønsker vi fortsat at gå forrest i denne udvikling og fortsat være et innovationsrum for mobilitetsløsninger, der understøtter den kollektive trafik.

1980'erne: **Udvikling af Telebusser og Teletaxi-koncept**

1990'erne: **Behovsstyret og koordineret specialkørsel: Flextrafik**

2000'erne: **Flextur**

2010'erne: **Plustur**

2010'erne: **MinRejseplan**

2020'erne: **Mobilitetsknudepunkter**

Frem mod 2025 skal der skabes yderligere integration mellem den kollektive trafik, mobilitetsknudepunkterne, de fleksible kørselsordninger og samkørsel i private biler. Nogen vil kalde det Mobility-as-a-service (MaaS), men vi kalder det sund fornuft, og det der skal til, for at forbedre mobiliteten i hele Nordjylland – på landet såvel som i byen.

Den kollektive trafik i Nordjylland

Kernen i den kollektive trafik i Nordjylland er det Nordjyske hovednet, hvor ambitionen er, at kunderne som minimum vil møde en bus eller et tog én gang i timen fra morgen til midnat i hele ugen. Kernen inkluderer også de behovsstyrede løsninger under flextrafikken, herunder Plustur, der gør det muligt for kunderne på landet at komme til og fra den kollektive trafik, via de mobilitetsknudepunkter, som vi etablerer i Nordjylland. Vi er således i gang med at etablere mere end 150 mobilitetsknudepunkter, som er vigtige mødesteder for vores kunder på deres rejse fra A til B.

Omfanget af hovednettet og mobilitetsknudepunkterne i Nordjylland gør, at 44 % af husstandene i Nordjylland har mindre end 500 meter til bus eller tog. Det betyder også, at 56 % af husstandene har en afstand til gode bus- og togforbindelser, som reelt set gør at det er en barriere for anvendelsen af disse. Dataene viser i øvrigt, at 48% af alle nordjyske arbejdspladser i 2019 har mere end 500 meter til hovednettet. Én af løsningerne på den udfordring, som primært berører landdistrikterne, var udviklingen af Plustur, men hvis vi skal lykkes med at forbedre mobiliteten på landet endnu mere, skal der findes nye løsninger.

I Nordjylland har omkring 20 % af husstandene >1 bil, men samtidig findes der omkring 30 % husstande i Nordjylland, som ikke har adgang til egen bil. Vi ser derfor et potentiale i at udbygge samkørslen i Nordjylland – til gavn for miljøet, trængslen, men også udbygningen af den generelle mobilitet i specielt

landområderne i Nordjylland. Vi ser desuden samkørsel som et naturligt skridt på rejsen fra bilist til mobilist, hvor også de kollektive trafikløsninger vil blive anvendt. Det er derfor vi taler om, at få flere til at rejse sammen.

Visionen om forbedret mobilitet på landet

Næste skridt på rejsen med at gøre det lettere og mere enkelt at rejse sammen i Nordjylland, er at skabe yderligere integration mellem den kollektive trafik og specielt samkørsel i private biler. Visionen er, at borgere på landet skal have lige så god adgang til den kollektive trafik som borgere i byen. Man skal kunne bestille og købe en billet, således det er let og enkelt at rejse sammen i landområdet, som fra land til by. Rejser du eksempelvis fra land til by, via ét af mobilitetsknudepunkterne, skal billetten inkludere kollektiv trafik, samkørsel eller andre mobilitetsformer, uden ekstraomkostninger. Dette kræver en bedre og mere kundevenlig integration mellem rejsesøgning, planlægning og betaling for den kollektive trafik og nye mobilitetsformer.

I dag har man mulighed for at blive bragt til mobilitetsknudepunktet, og der fra videre med bus eller tog, ved at bestille en Plustur. Plustur er således en ekstra udgift, hvis du er bosiddende på landet, og ønsker at benytte den kollektive trafik. Plustur er også en væsentlig ekstra udgift for kommunerne, der finansierer trafikken.

Samkørsel som en del af moderne kollektiv trafik

Samkørsel via Apps bliver mere og mere udbredte. Der kommer flere og flere udbydere til og samkørslen sker ved at borgere kan koble sig på ture, der allerede kører. Bilejeren får typisk en relativ lav, og ofte symbolsk, betaling for at medtage en passager. En udfordring er, at der, særlig på landet, ikke udbydes et tilstrækkeligt stort antal ture til at sikre et match mellem bilisten og passageren. Hertil kommer, at der ved samkørsel ikke er "forsyningsgaranti", som det kendes fra f.eks. kollektiv trafik, flextrafik eller f.eks. taxakørsel. Derfor kan rejser med samkørsel være svære at planlægge på forhånd.

Vi ønsker at gøre samkørsel til en integreret del af den kollektive trafik. Vi ser samkørsel som en naturlig byggesten, i vores arbejde med at gøre den kollektive trafik mere moderne og attraktiv, ligesom samkørsel vil kunne medvirke til at give alle nordjyder lige og fri adgang til den kollektive trafik, og dermed understøtte mobiliteten i både by og på land.

For at sikre et tilstrækkeligt stort udbud af ture på landet, ønsker vi bl.a. at kunne købe ledige sæder og stille dem til rådighed for vores potentielle passagerer. Ved at garantere bilejere en betaling vil incitamentet til at udbyde ledige sæder være større og flere vil tilbyde deres ledige bilsæder. Fordelen ved at trafikselskabet køber ledige sæder vil være, at trafikselskabet bl.a. vil kunne stille sæder gratis til rådighed ved samkørsel til og fra mobilitetsknudepunkterne og videre med den kollektive trafik. Set i en større sammenhæng betyder det bl.a., at den kollektive trafik på landet bliver mere attraktiv for brugerne, mere rentabel for kommunerne ligesom det f.eks. vil være muligt at garantere kørsel til og fra knudepunkter med kollektiv trafik. Hvis man som rejsende med den kollektive trafik f.eks. ikke kan få en samkørselsmulighed til mobilitetsknudepunktet, vil vi kunne garantere Plustur, som en del af busbillettens pris.

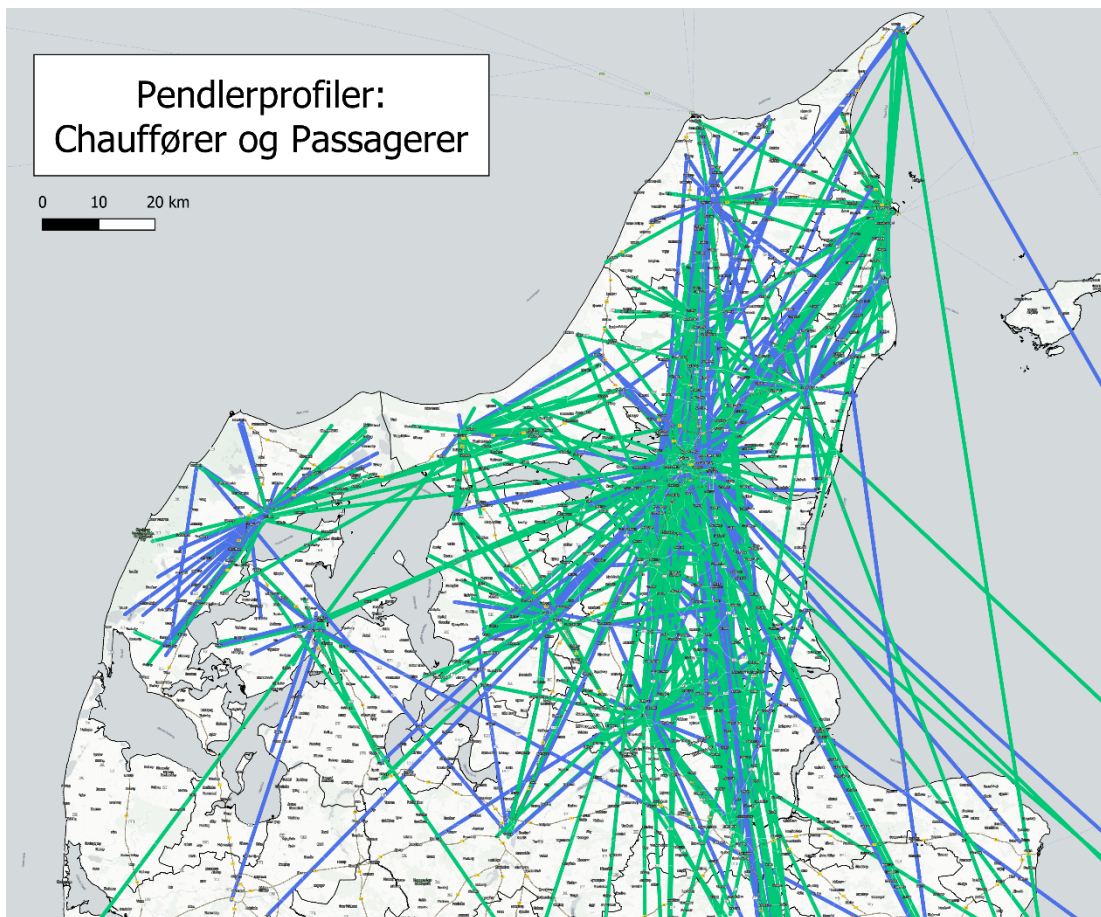
Moderne kollektiv trafik i Nordjylland

Mobilitetspartnerskabet mellem NT og nabogo har fokus på at integrere privat samkørsel og kollektiv trafik. Udover at vise muligheder for samkørsel til og fra mobilitetsknudepunkterne i Nordjylland, hvor man kan komme videre med kollektiv trafik, er ambitionen at udvikle et nyt mobilitetsnet, hvor rutebaseret samkørsel både kobler landsbyer til hovednettet og direkte til byer, erhvervsområder og uddannelsescentre. Det vil gøre hovednettet relevant for flere og skabe nye direkte forbindelser, hvor disse i dag mangler. Kombinationen af samkørsel og kollektiv trafik vil skabe bedre sammenhæng mellem by og land, og mellem bosætning og uddannelse og arbejde.

Løsningen tænkes bl.a. bundet sammen af en mobilitetsplatform, der bygger videre på erfaringerne fra MinRejseplan således, at der ikke bare skabes mulighed for at planlægge rejsen på tværs af mobilitetsformer, men også for at kunne bestille og betale den samlede rejse - let og enkelt i én integreret løsning. For at sikre, at flere på landet kan pendle til arbejde eller uddannelse, implementeres løsningen således, at der bl.a. kan anvendes pendlerkort, som betaling for rejsen.

Resultater og status

Nabogo blev testlanceret i Nordjylland under corona- pandemien i maj 2020. Sideløbende hermed er nabogo blevet teknisk fuldt integreret med Rejseplanen. Dette betyder at alle de ture der udbydes med nabogo, bliver vist i Rejseplanen med eksakt mødetidspunkt, mødested og pris for de ønskede ture. Dette er muligt fordi nabogos chauffører vælger deres faste og faktiske ruter på vejnettet og samtlige ture bliver koblet til prædefinerede mødesteder og knudepunkter, hvor det er nemt og sikkert at samle op langs ruten. Rejseplanen viser også ture, der kombinerer samkørsel og kollektiv transport, eksempelvis samkørsel fra en landsby til et knudepunkt, skiftetid og videre rejse med bus eller tog. Den tekniske integration med Rejseplanen blev lanceret i juni 2021. I september 2021 begyndte lanceringen af nabogo bredt i Region Nordjylland med et særligt fokus på mobilitet til og fra ungdomsuddannelser og korte videregående uddannelser. Dette både fordi det er en oplagt first-mover målgruppe, men også fordi corona-pandemien fortsat skabte barrierer i forhold til at lancere på virksomheder og i landsbyer. Lanceringerne på ungdomsuddannelserne har været under paraplyen af bedre mobilitet, og ofte med fælles tilstedeværelse af NT og nabogo, netop for at understrege at samkørsel og kollektiv transport supplerer hinanden. Som en pilot testede vi også anvendelse af pendlerkort / ungdomskort som betalingsmiddel i appen, hvilket for brugerne har været en stor succes og intuitivt rigtigt. Især for de mange unge, der bor i landsbyer med ganske få daglige busforbindelser. Det opleves af de unge som en markant udvidelse af det kollektive servicetilbud. I perioden september 2021 til marts 2022 er det gået støt fremad med både udbygning af mobilitetsnetværket af udbudte ture og gennemførte samkørsler.. I marts måned blev der gennemført ca. 2000 ture med samkørsel i Region Nordjylland. Herunder ses det aktuelle netværk af turudbud og efterspørgsel. På trafikdage vil vi vise de nyeste data for samkørsel og netværk.

Fremadrettet

Som et essentielt element i søsætningen af moderne kollektiv trafik i Nordjylland, vil det være centralt, at der også etableres et rum hvor trafikselskabet kan teste nye forretningsmodeller for dets virke. Det betyder bl.a., at trafikselskabet har mulighed for at indkøbe ledige sæder i private biler, og stille disse til rådighed for bl.a. pendlere og unge med ungdomskort til den kollektive trafik. Forretningsmodellen om at stille gratis sæder til rådighed for passagerer i landdistrikter vil indebære, at NT som trafikselskab dels kan købe gratis sæder hos bilister, og dels kan give selvsamme bilister et tilstrækkeligt stort incitament til at bilisterne, rent faktisk stiller deres sæder til rådighed for trafikselskabet. Dette for at sikre en tilstrækkelig kapacitet og forsyningsgaranti.

I store landområder udenfor hovednettet, er der ringe adgang til kollektiv transport udover de omkostningstunge produkter, Flextur og Plustur. Ved at indkøbe ledige sæder i private biler, og skabe et stort udbud af faste ture, vil den oplevede mobilitet ydermere blive væsentligt forbedret, og vi ville få mulighed for at skabe korridorer af samkørsel, der over tid f.eks. ville kunne blive betjent med bus. Samkørsel i private biler skaber således helt nye data over rejsestrømme, der kan udnyttes til at skabe endnu bedre kollektiv trafik. Brug af data er således et afgørende element i at skabe et attraktivt og omkostningseffektivt kollektivt trafiktilbud i landdistrikterne.